

Analytický projekt

Fenomén tranzitních účtů a varianty řešení

(Profesionální praní peněz, legalizace výnosů z trestné činnosti bez detekované zdrojové trestné činnosti)

(Realizační plán projektu¹)

1. Účel a cíl projektu:

Profesionální legalizace výnosů z trestné činnosti, neboli profesionální praní peněz (dále též „PML“²), je fenoménem moderní doby, který je spojen s nejzávažnější organizovanou trestnou činností. Jedná se o vyšší vývojové stadium praní špinavých peněz vyznačující se vysokou nebezpečností, která spočívá zejména v obtížné detekovatelnosti a postižitelnosti.³

Jednou z forem PML jsou tzv. „tranzitní účty“ neboli „proxy networks“, které představují jeden z nejméně frekventovaných a nejzávažnějších způsobů profesionálního praní peněz. Jedná se o vytvoření sítě skořápkových společností a jejich bankovních účtů, prostřednictvím kterých jsou peněžní prostředky, které je nutné legalizovat, transnacionálně transferovány složitou cestou a v několika vrstvách do konečné, předem určené destinace, kde jsou finálně investovány. V rámci tohoto způsobu PML velmi často participují zakladatelé společností, osoby vystupující v těchto účelově založených společnostech jako statutární orgány, právníkové a poradenské profese. Výhodou této techniky je skutečnost, že transakce probíhají přes bankovní účty skořápkových společností, kdy účelem celé řady složitých mezinárodních transakcí je znemožnění vystopování původu finančních prostředků.

Podstatou **tranzitních účtů** obecně je tedy rychlý průtok vysokých částek peněžních prostředků v opakovaných tranších ze zahraničí přes české bankovní účty opět do zahraničí. V souhrnu zde mluvíme o miliardách nebo dokonce až desítkách miliard Kč. Tento fenomén, který

¹ Tento text byl zpracován v rámci projektu studentského vědeckého výzkumu „Vývoj finančněprávní a trestněprávní regulace pod vlivem normotvorby Evropské unie“ realizovaného v letech 2020 – 2022 na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, SVV 260 493/2020.

² Zkratka PML indikuje anglické terminologické spojení „professional money laundering“.

³ K problematice PML blíže viz Hladká, Michaela. PML aneb legalizace výnosů z trestné činnosti v rukou expertů. *Bankovníctví*. Ročník 26, číslo 9/2019. 4H production s.r.o., Praha, s. 27 – 29.

může být a velmi často i je prostředkem pro praní špinavých peněz v rámci velkých mezinárodních kauz (např. nedávné kauzy Danske Bank, ruský či ázerbajdžánský Laundromat, Troika, a další), a to ve velmi profesionální formě, s sebou nese celou řadu problémů, které jsou za současného legislativního stavu jen velmi těžko řešitelné. Především jde o včasnou detekci tohoto jevu, kdy banky v rámci procesu akceptace takového klienta mají jen velmi omezené možnosti, jak jeho nezákonnou činnost predikovat. Když následně banka v rámci svých AML⁴ postupů reaguje na probíhající transakce, tj. provádí kontrolu klienta⁵, blokuje podezřelé prostředky⁶ a podává oznámení podezřelého obchodu⁷, již zpravidla došlo k poměrně vysokému tranzitu prostředků. **Dalším zásadním problémem je skutečnost, že i v případech blokace těchto prostředků⁸ a podání trestního oznámení ze strany FAÚ⁹ se orgány činné v trestním řízení dostávají po nějakém čase trestního prověřování do patové situace, kdy nejsou schopny získat ze zahraničí informace o predikativní trestné činnosti, což je nezbytný předpoklad úspěchu v trestním řízení v legislativním prostředí České republiky¹⁰. Za těchto okolností pak velmi často dochází k uvolnění zajištěných prostředků¹¹ a k odložení věci¹², tedy v zásadě ke konstatování, že k trestné činnosti nedošlo.**

Tento velmi nebezpečný a problematický fenomén aktuálně vyžaduje intenzivní multidisciplinární přístup a hledání řešení problémů s ním souvisejících. FAÚ se této problematice hodlá v současné době věnovat formou strategického projektu za účasti celé řady participujících stran (zejména bankovního sektoru a orgánů činných v trestním řízení).

Cíle tohoto strategického projektu jsou zejména následující:

- 1) Detekovat a popsat praktický výskyt sledovaného fenoménu v rámci České republiky;
- 2) Zmapovat a zhodnotit relevantní právní rámec na národní, Evropské a mezinárodní úrovni;
- 3) Detekovat významné problémy provázející tento fenomén včetně stávajících možností jejich řešení;
- 4) Provést komparaci se zahraničními právními úpravami zabývajícími se tímto jevem;
- 5) Navrhnout řešení detekovaných problémů v legislativní a praktické rovině.

2. Metodologická východiska, prameny a zdroje:

V rámci projektu budou především využity analytická a statistická data FAÚ, modelové případy a zkušenosti analytických pracovníků FAÚ. Teoretickým podkladem budou zejména studie, analýzy a strategické projekty, které již byly s ohledem na tento fenomén zpracovány

⁴ Zkratka AML indikuje anglické terminologické spojení „anti-money laundering“, tedy opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti.

⁵ Postup dle § 9 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, (dále též „AML zákon“).

⁶ Postup dle § 15 odst. 1 AML zákona (neuskutečnění obchodu) nebo dle § 20 odst. 1 AML zákona (odložení splnění příkazu klienta).

⁷ Postup dle § 18 AML zákona.

⁸ Postup dle § 20 odst. 3 písm. b) AML zákona.

⁹ Postup dle § 30 odst. 1 AML zákona.

¹⁰ Blíže viz skutkovou podstatu trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti dle § 216 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Postup dle § 79f zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

¹² Postup dle § 159a odst. 1 trestního řádu.

zejména v zahraničí nebo v rámci různých nadnárodních či mezinárodních uskupení a organizací¹³, a odborná literatura týkající se AML problematiky¹⁴.

S přesahem do legislativní roviny pak budou využity komparace v rámci zahraničních legislativních úprav, které již nějakým způsobem tento fenomén řeší. Nezbytnou součástí projektu bude rovněž analýza relevantní evropské legislativy¹⁵, a to zejména těch ustanovení, která by mohla sloužit jako podklad pro řešení tohoto fenoménu na národní úrovni.

Pokud jde o použité metody, bude se jednat zejména o metody deskripce, analýzy a komparace, doplněné případně o metodu historickou.

3. Projektový tým:

Členy projektového týmu jsou pracovníci Analytického odboru Finančního analytického úřadu.

Součástí projektu budou rovněž konzultace s odborníky z jednotlivých odvětví, kterých se projekt týká, ať již se jedná o odborné pracovníky státní správy, soukromého sektoru nebo členy akademických pracovišť.

4. Časový harmonogram:

Datum	Dílčí část projektu
15. 8. 2020	Realizační plán projektu
28. 2. 2021	Příprava dílčí části projektové zprávy sloužící jako podklad pro konferenci / seminář v prosinci 2020. Zpráva bude předložena účastníkům konference / semináře jako podklad pro odbornou debatu v rámci konference / semináře.
květen 2021	Konference / seminář k problematice. Předpokládá se účast odborníků z dotčených státních úřadů, povinných osob a akademických pracovišť.
červen 2021	Publikace závěrů konference / semináře
září 2021	Zpracování finální projektové zprávy včetně návrhů na legislativní a nelegislativní opatření a navazujících aktivit
listopad 2021	Publikace výsledků projektu

¹³ Jedná se zejména o již zpracované studie v rámci Finančního akčního výboru (FATF, www.fatf-gafi.org) nebo Egmontské skupiny finančních zpravodajských jednotek (<https://egmontgroup.org>).

¹⁴ V této souvislosti je třeba uvést, že současná AML odborná literatura je spíše sporadická. Z českých titulů lze uvést například: Tvrdý, Jiří a Vavrušková Adriana. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Komentář*. Vydání 2., Praha: C.H. Beck, 2018, 563. ISBN 978-80-7400-688-3; ze zahraničních například: Gilmore, William C. *Dirty Money. The Evolution of Money Laundering Countermeasures*. Vydání 2. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 1999, 341 stran. ISBN 92-871-3854-0.

¹⁵ Zejména směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018.

5. Obsah projektové zprávy:

Kap.	Podkap.	Název	Obsah
Úvod		Úvod	<i>Účel a cíl projektu</i>
1.		Východiska projektu	
	1.1.	Definice základních pojmů	<i>Vymezení základních pojmů</i>
	1.2.	Teoretická a metodologická východiska	<i>Vymezení základních teoretických a metodologických východisek problematiky; popis metodiky projektu v korelaci s účelem a cílem projektu; popis národní, evropské a mezinárodní legislativy</i>
	1.3.	Identifikace základních problémů	<i>Vymezení základních praktických a teoretických problémů</i>
	1.4.	Mezinárodní komparace	<i>Vyhledání a deskripce zahraničních právních úprav řešících sledovaný fenomén</i>
2.		Analytická realizace projektu	
	2.1.	Statistická data	<i>Přehled statistických dat shromážděných FAÚ ve vztahu k sledované problematice</i>
	2.2.	Modelové případy	<i>Anonymizované případy shrnující nejzásadnější problémy provázející sledovaný fenomén</i>
	2.3.	Analýza detekovaných problémů	<i>Podrobný rozbor jednotlivých detekovaných problémů</i>
3.		Doporučení a návrhy řešení	<i>Vymezení praktických a legislativních návrhů na řešení detekovaných problémů</i>
Závěr		Závěr	<i>Závěrečné shrnutí</i>

6. Kontakt:

Úřad: **Finanční analytický úřad, Analytický odbor**
Kontaktní osoba: JUDr. Michaela Hladká, Ph.D.
Kontakt: e-mail: michaela.hladka@fau.mfcr.cz, tel. 257044534

Zpracováno dne 15. srpna 2020.